

Чеботарьова О.В

доктор педагогічних наук,
завідувач відділу освіти дітей
з порушеннями інтелектуального розвитку
Інституту спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України

СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Реформування сучасного освітнього простору спрямовано на забезпечення сприятливих умов навчання, виховання та розвитку усіх дітей з особливими освітніми потребами, розроблення змісту дошкільної освіти, охоплюючи ранній вік дітей, та розроблення інноваційних діагностичних, навчальних та розвивальних технологій в системі дошкільної освіти.

Враховуючи міжнародні стандарти освіти, важливими умовами ефективної підтримки є раннє виявлення порушень психофізичного розвитку, створення умов для ефективного навчання, виховання та розвитку дітей на основі комплексного психолого-педагогічного супроводу, що сприяє подальшому розвитку дітей в різних умовах навчання.

У зв'язку зі змінами нормативно-правової бази та гуманізацією відношень в освітньому просторі виникла необхідність розробки стратегій психолого-педагогічного супроводу дітей раннього та дошкільного віку з особливими освітніми потребами, що базуються на забезпеченні сприятливих умов для повноцінного проживання дитиною дошкільного дитинства, формуванні позитивних особистісних якостей, різнобічному розвитку психічних та фізичних якостей відповідно до вікових та індивідуальних особливостей дітей.

Важливе значення у визначенні стратегій психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП відіграє Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку, що ґрунтується на основних положеннях Міжнародної конвенції ООН про права дитини, Конституції України, Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», інших нормативних актах стосовно дитинства [2,1].

Також концептуальні підходи до забезпечення розвитку дітей з ООП закладено у новій редакції Базового компоненту дошкільної освіти, сучасних фундаментальних дослідженнях у сфері спеціальної педагогіки та психології щодо раннього розвитку дітей з особливими освітніми потребами [1,2].

Актуальним питанням сьогодення є розроблення програмно-методичного забезпечення освіти дітей раннього та дошкільного віку, зокрема, – з порушеннями інтелектуального розвитку, що сприятиме впровадженню системи раннього супроводу, забезпечить передумови опанування дітьми сучасним змістом дошкільної освіти; сприятиме формуванню їхньої життєвої компетентності, соціалізації та інтеграції у соціум.

Відтак, Програму розвитку дітей раннього та дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями розроблено відповідно сучасних запитів практики та представлено за сьома освітніми напрямками, структуровано за

уніфікованою для усіх вікових періодів життя рамкою-схемою, що охоплює такі елементи: пояснювальну записку, що містить вікові можливості дітей, «Зміст навчання та виховання», «Освітні завдання», «Показники життєвих компетенцій дитини» [3,6].

У Програмі відображено сучасний зміст освіти дитини з порушеннями інтелектуального розвитку від народження до семи років та розкрито актуальні питання організаційно-методичного забезпечення гармонійного та різнобічного розвитку особистості, створення в умовах закладу дошкільної освіти розвивального життєвого простору, який передбачає розвиток ігрової, пізнавальної, мовленнєвої, предметно-практичної, музично-ритмічної, соціально-побутової діяльності, реалізацію сенсорного, трудового, патріотичного виховання дітей.

Особлива увага у Програмі приділяється збереженню та зміцненню здоров'я дітей, формуванню навичок орієнтування у життєвих ситуаціях, поваги до традиційних цінностей, забезпеченню умов для розвитку вищих психічних функцій та формування усіх видів дитячої діяльності, формуванню способів та прийомів взаємодії дітей зі світом людей та довкіллям.

Практична значущість результатів передбачає оновлення змісту дошкільної підготовки та розроблення сучасних технологій освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку (раннє втручання, дошкільна освіта).

Матеріали, представлені у Програмі, є підсумком координації наукового і практичного досвіду співробітників відділу освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку Інституту спеціальної педагогіки НАПН України та експериментальних дошкільних закладів освіти України. Зміст Програми апробований у роботі з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку.

Отже, Програму адресовано педагогам, психологам, фахівцям загальноосвітніх та спеціальних навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями, інклюзивних груп, інклюзивно-ресурсних центрів, центрів психолого-педагогічної реабілітації та корекції, соціально-реабілітаційних центрів; методистам, викладачам та студентам вищих навчальних закладів, батькам дітей з особливими потребами, усім, хто цікавиться проблемами психолого-педагогічного супроводу навчання дітей раннього та дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) (2021). <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021>
2. Національна академія педагогічних наук України. (2020). Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Київ: ФОП Ференець В.Б. 44с. <https://bit.ly/2E3xuLJ>
3. Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями / авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, І.В. Бобренко, С.В. Трикоз, О.І. Мякушко, І.В. Сухіна, Н.С. Бабій, Н.П. Цимбалюк, І.Д. Лукачук та ін.: За наук. ред. О.В. Чеботарьової, І.В. Гладченко. К., ІСПП імені Миколи Ярмченка НАПН України, 2023. 433 с. <https://lib.iitta.gov.ua/728670/1/>